

Els meus professors (II). Fco. Javier Yáñez. O la introducció a la lectura

2010-05-10 18:57:44

El més important, dins l'etapa de formació d'un ésser humà, és crear l'hàbit per la recerca.

Per molt que s'expliquin els continguts, per molt que ens posin exemples, l'ésser humà té una capacitat de memòria limitada. Uns tindran més que d'altres, evidentment. Emperò, avui per avui, no podem dipositar dins dels nostres cervells tots els textos de forma íntegra. Tampoc no tindria cap sentit. La nostra cultura occidental —cada cop penso més en l'error i ambigüitat de l'etiqueta «*cultura occidental*»—, ha creat tota mena de mecanismes i objectes que permeten emmagatzemar el coneixement humà. Sempre que justifico la meua formació en les llicenciatures d'Història de l'Art i, Antropologia Social i Cultural, trobo que el meu interlocutor fa una expressió com aquell que es troba davant d'un lloro, que només fa que repetir coses de memòria, sense cap mena de finalitat. Doncs bé, una de les coses que vaig aprendre dins del món universitari va ser l'estúpidesa de voler-se aprendre temaris de memòria. Per exemple: tot el Barroc, tota l'estètica del Món Antic... Aquesta no era la solució. El coneixement es troba en la bona gestió dels continguts. Tant el bon crític d'art, com el bon científic, són aquells que tenen la capacitat de saber on trobar la informació correcta, de forma més eficient. Per això els últims anys de carrera els vaig dedicar a l'adopció d'aquest mètode: aprendre a saber d'on treure els continguts necessaris per tal d'enriquir els meus coneixements. La fórmula va resultar prou exitosa. Vaig augmentar l'eficiència de les hores d'estudi: més aprenentatge en menys temps.

El nostre sistema bàsic de distribució de coneixements i continguts se centra en l'explicació verbalitzada. És veritat que les ciències exactes són molt importants per tal de viure en el món actual on ens desenvolupem. Però això mai podrà passar per davant de la paraula. Les matemàtiques ens les expliquem a través de la paraula; si això falla, l'alumne no pot aprendre la ciència per molt que el mestre s'esforci. Deixem de banda, però, la clàssica batalla entre ciències i lletres. Crec que tant la persona fomada en ciències com en lletres han de saber manipular textos. La primera aproximació a un text és la lectura.

Aquests paràgrafs introductoris serveixen per justificar el paper essencial de l'hàbit a la lectura. Un costum que s'ha de promocionar des dels cicles formatius preuniversitaris. Una de les formes de fomentar l'hàbit per la lectura és la dedicació d'hores lectives. Aquestes hores a les aules asseguren que com a mínim l'alumne es familiaritza amb una proesa tecnològica: el llibre.

Francisco Javier Yáñez va haver de lidiar amb caterves d'alumnes que procedien en cursos anteriors amb grans deficiències de lectura. L'escola on treballava —El [Col·legi de la Sagrada Família d'8217;Horta](#) a Barcelona—, fomentava de forma explícita la formació dels seus alumnes cap a currículums científics. Això implicava un interès tangencial cap el món de la cultura —i més encara si era catalana! No sé si actualment han sabut sargir aquest forat al mitjó. El professor Yáñez ho intentava des de la seva postura de docent.

El fet de bloquejar hores lectives per la lectura era un gran encert. Com a mínim hi havia alumnes que podien accedir a textos de grans mestres de la literatura: des de Cervantes fins a Miguel Mihura. Tot i que els continguts, de l'assignatura impartida pel professor Yáñez, se centraven en els autors de parla hispànica, també hi havia lloc per a la «*Literatura Universal*»: Shakespeare, Dostoievsky, Joyce... això permetia un mapejat més ampli del món literari i permetia, al mateix temps situar els autors castellans dins d'un context més ampli. Aquest coneixement en la literatura universal també servia com a motxilla

de coneixements per a altres assignatures com ara Literatura Catalana o Història, etcètera...

Gràcies a ell vaig poder endisar-me en el món de *Hamlet*. I això és molt important per un adolescent que es troba en un estadi de formació. A la Universitat he conegut companys que no l'ha llegit mai. *Hamlet* és un text clàssic i com a tal ha de tenir el seu lloc en qualsevol [biblioteca ideal](#). Els continguts de la matèria es basaven en una línia cronològica que si no vaig errat —parlo de memòria—, començava en *El cantar del mio Cid* i finalitzava amb l'actualitat literària contemporània de l'any en curs. Val a dir, però, que tots aquests continguts s'impartien en diversos cursos durant tot el BUP, pels alumnes que havien escollit el currículum de lletres, tot finalitzant en la preparació de les proves de Selectivitat.

El mèrit del professor Yáñez rau no només en el fet d'abocar grapats i grapats d'alumnes cap el món de la lectura —alguns no van saber aprofitar aquesta plaer, i crec que no han tornat a obrir mai pus llibre—; també cal considerar la poderosa formació que tenia com a professor provinent d'una formació totalment analògica: basada en l'adquisició de coneixements a través de la lectura. Aquesta formació li permetien fer extenses classes magistrals sobre temes recurrents en el món literari: l'amor, el sentit de la vida, la revenja per honor (per exemple a tall explicatiu per *Hamlet*), la mort (gràcies a ell vaig poder conèixer la importància de *Cinco horas con Mario*) o el fet social (*La Colmena*), el destí de l'home (tot el teatre de Buero Vallejo) entre molts d'altres. Yáñez convertia les seves classes de l'horabaixa en el seu propi «*speakers' corner*». La llibertat de càtedra prenia el seu sentit en aquest professor a punt de jubilar-se. Desconec l'orientació ideològica i religiosa que pogués tenir. Penso que —com Kant en el seu moment— podria haver explicat moltes altres coses si no s'hagués vist envoltat per un context social poc receptiu. De vegades penso que un Fco. Javier Yáñez en un món desacomplexat hauria estat molt enriquidor.

Les seves proves avaluadores eren molt intenses. No hi havia una eliminació de temes de cara a l'examen final. Tots recordem el seu lema cantat en castellà pur: «*¡Se lleva todo!*». Això em va permetre no cometre l'estupidesa d'alguns dels meus companys que s'ofegaven un mar de continguts i vaig poder aprendre a separar el gra de la palla. Vaig treure bones notes. Entre ell i jo sempre hi havia una bona simpatia; ell admetia els meus cabells llarg i les meves impostures, i jo admetia el seu caràcter de vegades una mica adust.

Gràcies a ell vaig descobrir el plaer per la literatura. També, gràcies a les seves extenses exposicions orals sobre temes diversos, vaig començar a descobrir que el fet de llegir per llegir no menava enlloc; la lectura com a porta d'entrada a un món reflexiu basat en les fonts.